VÂNĂTOAREA ŞI DREPTUL DE VÂNĂTOARE ÎN BUCOVINA (1786–1900)

OVIDIU BÂTĂ

Dreptul de vânătoare şi reglementarea ei constituie axa oricărei acţiuni în domeniul vânătoarei şi ele oglindesc existenţa, extinderea şi importanţa acesteia şi, totodată, sensul şi spiritul unei epoci.

Vânătoarea a reprezentat întotdeauna nu numai un agrement, dar şi o valoare economică, carnea unor specii fiind valorificată alimentar iar blănurile vestimentar.

Dată fiind întinderea considerabilă a pădurilor naturale şi cu structuri diversificate pe pământul românesc de-a lungul timpului, întindere mult mai mare decât cea de astăzi, când agricultura era aproape inexistentă şi populaţia relativ rară, ne putem uşor închipui bogăţia de vânat, din toate speciile, ce le caracteriza.

Abundenţa vânatului, cu păr şi cu pene, în Moldova a fost confirmată de o serie de mărturii ale unor călători străini din secolele XVI–XVIII. Străbătând Moldova la începutul secolului al XVIII-lea, suedezul H. Weismantell consemnează: „În toată această ţară este un belşug nemaiauzit de tot soiul de sălbătăciuni: elani, cerbi, căprioare, urşi şi mistreţi umblă prin ţară ca turmele de oi; sunt, de asemenea, foarte multe dropii, potârnichi, găinuşe de câmp şi de mesteacăn, raţe, gâşte, becaţine şi alte păsări, dar oamenii nu prea le vânează sau prind; dacă ar avea chef, locuitorii ar putea să se hrănească numai cu vânat”[1].

În *Descrierea Moldovei*, Dimitrie Cantemir pomeneşte, fără a face „o povestire lungă”, de „turmele de cerbi, căprioare, capre, vulpi, râşi şi lupi care rătăcesc încoace şi încolo prin păduri”[2]. Adaugă apoi: „Las la o parte celelalte vieţuitoare sălbatice ce se găsesc în pădurile noastre, râşi, jderi (nu aceia care de obiceiu se zic samuri) şi vulpi etc. ale căror blăni servesc mai cu samă să ne apere de frig”[3].

[1] N. Iorga, *O nouă descriere a Moldovei în secolul al XVIII-lea de un Suedes*, în „Revista istorică”, XVI (1930), p. 26.

[2] Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, Traducere după originalul latinesc la 200 de ani de la moartea autorului (21 August 1723) de Dr. Giorge Pascu, Bucureşti, Editura „Cartea Românească”, 1923, p. 48.

[3] *Ibidem*, p. 51.

Analele Bucovinei, **XVII**, *1*(34) p. 45–60, Bucureşti, 2010

BDD-A32523 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:47 UTC)

Dreptul de a vâna oriunde şi oricând aparţinea celor care stăpâneau pământul – Domnul, marii dregători, boierii, reprezentanţii mănăstirilor, moşnenii şi răzeşii. Nu se putea vâna şi pescui în branişti, locuri special oprite pentru vânătoare şi pescuit, pentru fân şi pentru lemne, decât cu învoiala expresă a stăpânului branistei – Domn, mănăstire, boier –, contravenienţii fiind aspru pedepsiţi.

Informaţii despre vânătorile domneşti din Moldova aflăm tot din *Descrierea Moldovei*. În mod obişnuit, se organizau patru vânători domneşti pe an – „S-au rezervat numai patru timpuri pe an şi anume acele care precedă posturile bisericii orientale, în care toate păturile ţării, boieri, militari, nobili, cetăţeni şi negustori trebue să se intereseze de vânătoarea Domnului. În acele zile se strâng câteva mii de ţărani din satele vecine cu porunca de a intra în păduri şi de a stârni fiarele"[4]. Zelul gonaşilor era răsplătit de Domn cu o anume recompensă pentru fiecare animal sălbatic: „Cine a prins un iepure capătă douăzeci şi cinci de aspri bacşiş; cine a prins o vulpe, şeizeci; un mistreţ se plăteşte cu un imperial, un urs cu un galbăn, o căprioară cu obzeci de aspri. După ce s-a mântuit vânătoarea, animalele curate, care sunt bune de mâncat, parte sunt duse la bucătăriea Domnului, parte se împart între boeri ori între şefi militari; cele necurate, vulpi, lupi, mâţi sălbatice, hylaces şi alte vietăţi de acest fel care se găsesc în munţii Moldovei, se dau la peichi, adică servitorilor Domnului, care din pieile lor nu puţin câştig îşi procură"[5].

Rudolf Sperlbauer, inspector şi consilier silvic la Direcţiunea c.c. a pădurilor şi domeniilor din Viena, afirmă că „Despre starea vânatului în Bucovina şi despre dezvoltarea vânătoarei n-avem din timpuri trecute documente scrise şi numai tradiţiunea ni dă asupra acestui sujet oareşicare deslușire. Pe timpul ocupaţiunei prin Austria (1775), vânătoarea era, ca şi azi încă în Moldova limitrofă, liberă"[6].

În memoriul din 1775 al administratorului militar al Bucovinei, general-maior Gabriel baron Splény von Miháldy, referitor la vânătoare găsim consemnat: **„Vânătoarea.** În aceste păduri există aproape peste tot, ca sălbătăciuni, destule căprioare, iepuri, lupi, vulpi şi jderi; cerbii, caprele negre şi mistreţii sunt ceva mai rari; urşii, herminele şi pisicile sălbatice se găsesc numai ici-colea. În prezent, ţăranul, cu excepţia ciobanilor, practică foarte puţin vânătoarea"[7].

La aproape 30 de ani după Splény, în 1803, Ion Budai-Deleanu menţiona că: „Vânatul, care bâjbâia la început pretutindeni, acum s-a rărit; el s-a împuţinat mult prin vânătoarea liberă a ţăranilor şi militarilor, a fost nimicit prin cuptoarele de

[4] *Ibidem*, p. 121.

[5] *Ibidem*.

[6] R. Sperlbauer, *Vânatul şi pescăritul*, în A. Zachar, E. Guzman, R. Sperlbauer, C. Homiuca, I. Cuparenco, *Die Entwicklung der Land- und Forstwirtschaft und ihrer Industrien sowie der Jagd und Fischerei im Herzogthum Bukowina seit dem Jahre 1848*, Wien, Commissionsverlag Moritz Perles, 1901, p. 233.

[7] Gabriel Splény von Miháldy, *Descrierea districtului bucovinean*, în *Bucovina în primele descrieri geografice, istorice, economice şi demografice*, Ediţie bilingvă îngrijită, cu introduceri, postfeţe, note şi comentarii de acad. Radu Grigorovici. Prefaţă de D. Vatamaniuc, Bucureşti, Editura Academiei Româ

BDD-A32523 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:47 UTC)

potasă construite în toate pădurile şi prin câteva ierni foarte aspre ce au urmat una după alta; la târg, rar se găseşte de vânzare"[8].

Sub administraţia austriacă, epoca se caracterizează prin creşterea interesului pentru vânătoare, prin apariţia primelor dispoziţii, pozitive, referitoare la susţinerea vânatului, precum şi prin înţelegerea importanţei economice a vânătoarei. Începe o epocă de dezvoltare care a putut crea temelia pentru primele începuturi ale unei economii raţionale de vânătoare. Odată cu dezvoltarea înţelegerii pentru însemnătatea acesteia, sporeşte, proporţional, şi numărul dispoziţiilor privitoare la vânătoare.

Prin *Patentul împărătesc din 13 aprilie 1786*[9] (vezi Anexa), se promulgă un regulament de vânat – cunoscut ca *Rânduiala/Pravila de Vânătoare* –, dat în 28 februarie 1786 de împăratul Iosif II. A fost primul regulament de vânătoare aplicat în Bucovina şi a reglementat întreaga viaţă a vânătoarei de atunci. Această *Rânduială* a servit ca directivă generală până în a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi a îndrumat stări de lucruri mai bune, care au pătruns succesiv în rândul populaţiei.

Regulamentul s-a dat, „cu privire la vânătoare", pe de o parte pentru a susţine „proprietarilor de vânătorii justa usare a dreptului lor", pe de altă parte spre „a asigura culturei publice de pământuri fructele muncii sale contra chefului întrecut de vânat".

Principial, au fost decisive la întocmirea acestui regulament, următoarele puncte de vedere esenţiale:

1. Proprietarul unui teren de vânat nu avea voie să vâneze pe un teren de vânătoare străin.

2. Sub vânătoare trebuia să se înţeleagă numai vânarea animalelor utile – cerbi, căprioare, mistreţi, jderi, cocoşi de munte, găinuşe sălbatice, potârnichi, păsări de baltă etc. Vânătoarea asupra vânatului stricător şi răpitor – mistreţi, urşi, vulpi, lupi, râşi, vulturi, uli, buhe etc. – era permisă tuturor, oriunde, oricând şi oricum.

3. Pentru prima dată, se recunoaştea importanţa economică a vânătoarei, în contrast cu slaba considerare acordată până atunci. Oraşele şi târgurile erau obligate să vândă sau să dea în arendă dreptul de vânătoare celui care oferea mai mult.

4. Ţăranii şi orăşenii nu puteau cumpăra sau lua în arendă vreun drept la vânătoare – pe principiul că „astfel li s-ar da numai ocazia să-şi neglijeze gospodăritul şi meseria".

[8] Ion Budai-Deleanu, *Scurte observaţii asupra Bucovinei*, în *Bucovina în primele descrieri...*, p. 379.

[9] Eugen Simiginowicz, *Manualul Administraţiunii comunale pentru Ducatul Bucovinei*, Edat de Comitetul ţării al ducatului Bucovinei, Cernăuţi, în Editura comitetului provincial bucovinean, 1902, p. 979–985

BDD-A32523 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:47 UTC)

5. Pentru prima dată se exprima dreptul la despăgubire pentru pagubele cauzate de vânat, la cereale, la vii şi grădini şi se prescria exact procedura respectivă.

6. Curios este că nu se stabileau timpuri de ocrotire a vânatului. Se prevedea numai principiul că în semănături, pe terenuri clădite, în vii, înainte de cules, vânătoarea era oprită atât proprietarului vânătoarei cât şi vânătorului şi aceasta sub sancţiunea amenzii de 25 de galbeni proprietarului vânătoarei, iar vânătorului sub sancţiunea pedepsei de trei zile închisoare.

7. Pentru apărarea vânătoarei, autorităţile erau obligate să împiedice braconajul.

8. Împuşcarea fără îndreptăţire a vânatului se considera furt. Braconierii care făceau comerţ cu vânatul erau predaţi instanţelor penale. Braconierilor neprofesionişti şi celor care împuşcau numai specii mai mici de vânat li se aplica o pedeapsă corporală. Tăinuitorul se pedepsea ca şi braconierul.

Mişcările din 1848 au avut şi în Bucovina influenţă asupra vânatului, până în 1850 exterminându-se, cu desconsiderarea tuturor prescriptelor, în mod barbar, mai ales vânatul util.

Se impunea deci o reglementare a raporturilor în exercitarea vânătoarei, reglementare care se efectuase mai înainte pentru toate ţările coroanei. S-a emis astfel *Patentul împărătesc din 7 martie 1849*[10], prin care se reglementa exercitarea dreptului de vânat, şi ordonanţe ministeriale ulterioare, respectiv *Ordinaţiunea Ministerului de Interne*[11], din 15 decembrie 1852 şi *Ordinaţiunea Ministerului de Interne*, din 14 iulie 1859 – prin care au fost completate prevederile de această natură mai vechi, cu îndrumări referitoare la cele necesare pentru scutirea agriculturii contra pagubelor pricinuite de sălbătăciuni şi contra practicării excesive a vânătoarei, pentru apărarea împotriva braconeriei. Patentul desfiinţa dreptul de vânat pe pământ străin, clăcile de vânătoare şi alte prestări în acest scop.

În legătură cu acestea, a fost emisă şi *Patenta regală de arme/Ordinul de arme*[12], din 24 octombrie 1852, cu privire la purtarea armelor de vânat. Permisele de arme se eliberau, contra cost, pe durata unui an – amatorilor de vânătoare (10 florini), pentru paza culturilor şi apărarea locuinţelor izolate (2 florini). Personalului silvic şi comunelor, spre apărare contra animalelor sălbatice (urşi, lupi, vulpi), permisele se eliberau gratuit.

În ceea ce priveşte armele, populaţia indigenă folosea, încă din vechime, puşti cu ţevi netede. Carabinele şi muschetele cu glonţ erau rare. Înainte de 1848, puşca cu percuţie înlocuise puşca cu cremene, care nu permitea o utilizare eficientă la vânătoare. De prin 1868 s-a introdus puşca „Lefaucheux" (cu percuţie laterală)

[10] *Ibidem*, p. 974–976.
[11] *Ibidem*, p. 976–979.
[12] Otto Witting, *Istoria dreptului de vânătoare în Transilvania*, Academia Română, „Studii şi Cercetări", XXV

BDD-A32523 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:47 UTC)

apoi „Lancaster"[13], arme care se găseau chiar şi în cele mai îndepărtate aşezări de prin munţi.

La 2 ianuarie 1854 este emisă *Ordinaţiunea Ministerelor de Interne şi de Justiţie*[14], relativă la admiterea jurării personalului pentru paza pădurilor şi a vânatului.

Pentru „spornica ocrotire a vânătoarei contra atacurilor ilegale, îndeosebi contra braconierilor şi a furilor de sălbătăcimi", se ordona ca personalul pentru serviciul de pază al vânătoarei să depună jurământ pentru serviciul păzirii pădurii şi vânatului.

Formula de jurământ

Jur de a păzi şi ocroti vânătoarea încredinţată pazei mele cu cea mai mare grijă şi credinţă, de a denunţa, fără considerare personală, pe toţi aceia care vor căuta să o dăuneze în vreun mod sau au dăunat-o efectiv, fiind trebuinţă de a sechestra în mod legal sau de a aresta, de a nu pârî sau bănui pe un nevinovat pe fals, de a împiedica, după putinţă, orice daună şi de a denunţa şi taxa dăunărilor pricinuite după optima mea ştiinţă şi cunoştinţă şi de a reclama îndemnisarea acestora pe cale legală, de a nu mă sustrage niciodată obligaţiunilor impuse mie fără ştirea şi consimţirea prepoşiţilor mei sau fără a fi inevitabil împiedicat, de a da socoteală oricând asupra averii încredinţate mie. Aşa să-mi ajute Dumnezeu![15]

Personalul jurat era considerat şi ca gardă/strajă publică, cu toate drepturile conferite prin legi: „Pentru a fi cunoscut şi considerat de strajă publică, el va purta în serviciu veşmântul prescris sau se va da de cunoscut cel puţin printr-un chipiu caracteristic, care s-a adus la cunoştinţa publică a districtului sau printr-o asemenea legătură la braţ"[16].

La 1 iulie 1857, apare *Ordinul Ministerelor de Interne şi de Justiţie*[17], care se referea la noile cerinţe necesare depunerii jurământului pentru serviciul silvicultor şi de vânat. Ordinul prevedea că „La depunerea jurământului pentru împlinirea datorinţelor legale cu serviciul de apărare a pădurilor şi a vânătoriei se vor admite de către dregătoriile politice numai persoanele care vor avea purtare nepătată." Se mai cerea, în special, ca respectivii candidaţi „să fi făcut cu succes bun examenul prescris în privinţa persoanelor subsidiare pentru păduri, apărare şi trebile tehnice sau să fie împlinită etatea de 20 de ani". Celor admişi li se dădea o adeverinţă în scris despre aceasta, adeverinţă care servea pentru legitimare. Dregătoriile politice trebuiau să ţină registre cu evidenţa tuturor persoanelor care au depus jurământul.

[13] R. Sperlbauer, *op. cit.*, p. 236.
[14] Eugen Simiginowicz, *op. cit.*, p. 988.
[15] *Ibidem*, p. 990.
[16] *Patentul împărătesc din 3 decembrie 1852/Legea silvică*, Foaia Legilor Imperiale Nr. 250, § 54.
[17] Eugen

BDD-A32523 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:47 UTC)

În anul 1874 s-a legiferat, pentru prima dată în Bucovina, stabilirea epocilor de oprire a vânătoarei, respectiv prin *Legea provincială din 20 decembrie 1874*[18], despre timpul de cruțare pentru sălbătăcimi. Legea stabilea perioada în care vânătoarea pentru diferite tipuri de vânat era prohibită.

Primul paragraf al acestei legi s-a modificat succesiv prin *Legea din 1 iunie 1886*, cu vigoare pentru ducatul Bucovinei, și prin *Legea din 6 februarie 1891*, prin care s-au schimbat unele dispoziții ale legii anterioare.

Paragraful 1 prevedea: „Următoarele soiuri de sălbătăciune în timpurile mai jos arătate nu este iertat nici a le prinde, nici a le ucide:

1. Cerbul bărbătesc – de la 1 noiembrie până la 1 iulie.
2. Căprioara – de la 15 ianuarie până la 1 iulie.
3. Cerboaica precum și puiul de cerb – tot anul.
4. Iepurele – de la 15 ianuarie până la 15 septembrie.
5. Cucoșul sălbatic (cucoșul de munte sau tătarul) și cucoșul de pădure – de la 1 iunie la 1 octombrie.
6. Găina sălbatică (găina de munte sau tătara) și găina de pădure – tot anul.
7. Găinușa – de la 15 ianuarie până la 15 septembrie.
8. Păturnichea – de la 1 decembrie până la 1 septembrie.
9. Rața sălbatică, sitarul de priloage și becasinul – de la 15 aprilie până la 15 iulie.
10. Sitarul de pădure – de la 15 aprilie până la 15 septembrie.
11. Prepelița – de la 1 aprilie până la 15 august.
12. Dropia – de la 1 aprilie până la 1 august".

Paragraful 1 al Legii din 1886 enumera 17 feluri de vânat, cel al Legii din 1891 numai 12 feluri. Erau diferențe și în ceea ce privea perioada de interdicție.

Legea interzicea prinderea sălbătăciunilor în lațuri, capcane ș.a., precum și distrugerea ouălor. În cazul înmulțirii peste măsură a sălbătăciunilor, care „deveneau dăunătoare culturei", Guvernul țării putea dispune o împuținare a acestuia și în perioada interdicției.

Încălcarea prevederilor acestei legi se pedepsea cu amendă în bani de la 5 până la 25 de florini, care putea crește la 50 de florini „dacă prin împușcarea unei mulțimi mai mari de sălbătăcime sau prin repetire s-a făcut daună însemnată mulțimei normale a sălbătăcimii". Banii din amenzi și cei strânși din vânzarea vânatului confiscat „curg în fondul săracilor acelor comune unde s-a descoperit călcarea legii". Amenda se putea preface în „pedeapsă de libertate" – 5 florini o zi de arest.

Prin *Legea țării din 2 mai 1886*[19], valabilă pentru Bucovina, s-au introdus bilete de vânătoare. Exercitarea dreptului de vânat în Ducatul Bucovinei era permisă numai posesorului unui bilet de vânat, cu valabilitate pe întreg anul de

[18] *Ibidem*, p. 993–995.
[19] *Ibidem*.

BDD-A32523 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:47 UTC)

vânătoare (1 aprilie – 31 martie) şi numai pentru persoana pe al cărei nume era făcut şi care plătea o taxă de 5 florini.

Cu eliberarea biletului era însărcinată dregătoria politică de primă instanţă din ţinutul solicitantului. Bilete de vânat se puteau da şi la străini, celor care nu locuiau în Bucovina. Nu se eliberau bilete de vânat minorilor sub 20 de ani, beţivilor, bolnavilor mintali, criminalilor, hoţilor, săracilor, celor care nu aveau permis pentru arme de foc, contravenienţilor la legea ocrotirii vânatului etc.

Jandarmeria c.c., organele de siguranţă comunală, personalul de vânătoare jurat şi paza pădurilor jurată trebuiau să vegheze la respectarea dispoziţiilor.

Pentru o serie de nereguli, pedeapsa era între 5 şi 20 de florini, în caz de repetare de 50 de florini. Pedeapsa se putea înlocui cu închisoarea, respectiv pentru 5 florini câte o zi de închisoare. Taxa plătită pentru biletul de vânat şi banii de pedeapsă intrau în fondul pentru cultura ţării. După mai mulţi ani de aplicare, biletele de vânat aduceau fondului de cultură un venit anual de 1 730 de florini[20].

Prin *Emisul preşedintelui ţării al Bucovinei*, nr. 8 601, din 28 iunie 1888, s-au introdus atestate de licenţă pentru negoţul cu vânat[21] în pieţele şi târgurile din Bucovina.

Pe la începutul anilor 1870, pădurile de pe moşia Rădăuţi a Fondului bisericesc erau teritoriul cu cel mai bogat vânat, în special cerbi. Dreptul de vânătoare în aceste păduri, în unele părţi ale localităţilor Marginea, Fürstenthal şi Solca a fost, până în anul 1878, arendat. Dovedindu-se inoportună arendarea – „datorită modestelor despăgubiri" – s-a introdus „căutarea vânatului în aceste revire silvice în regia Fondului"[22].

La sfârşitul anului 1895, statistica oficială de vânătoare înregistra, în Bucovina, 586 de terenuri de vânătoare, cu suprafeţe cuprinse între 115 şi peste 1 150 ha[23].

Începuturile organizării activităţii vânătoreşti în Bucovina s-au materializat prin constituirea de asociaţii[24] şi societăţi de vânătoare locale.

Prima asociaţie de vânătoare a fost înfiinţată la Cernăuţi, în 1825 — Asociaţia vânătorilor din Cernăuţi (*Der Schützen-Verein in Czernowitz*) –, sub protectoratul Înălţimii Sale Arhiducele Karl-Ludwig, cu 108 membri. Averea asociaţiei consta în imobile şi mobile iar capitalul de bază era de 22 000 de florini.

A urmat, în 1868, Asociaţia vânătorilor din Câmpulung Moldovenesc (*Der Schützen-Verein in Kimpolung*), cu 30 de membri şi fără capital.

[20] R. Sperlbauer, *op. cit.*, p. 236.
[21] *Ibidem*, p. 235.
[22] *Ibidem*, p. 237.
[23] *Ibidem*, p. 236.
[24] *Hauptbericht und Statistik über das Herzogthum Bukowina für die Periode vom Jahre 1862–1871*, Herausgegeben von der Bukowinaer Handels- und Gewerbekammer, Lemberg, Selbstverlag der Handelskamr

BDD-A32523 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:47 UTC)

Asociația vânătorilor din Rădăuți (*Der Schützen-Verein in Radautz*) a fost fondată în anul 1871, cu 130 de membri. Averea asociației consta din imobile și mobile. Capitalul asociației era de 5 000 de florini.

În 1883, la Cernăuți a fost înființată Societatea pentru Ocrotirea Vânatului din Bucovina (*Jagdschutzenverein*)[25].

În lucrarea *Die Bukowina* se menționează că „În fiecare toamnă se organizau mari vânători la cerbi în Bucovina, la care participau mari personalități din țări îndepărtate – Germania, Anglia – și, pe drept cuvânt, vânătoarea la cerbi în Bucovina poate fi considerată ca una dintre cele mai frumoase din Europa, aceasta datorită faptului că cerbii de aici întrec mult, ca talie, greutate și forma minunată a coarnelor, cerbii crescuți artificial în grădinile zoologice din provinciile vestice"[26].

După cum arăta și Eugen Botezat, Bucovina era considerată de renumiți vânători ca „cea mai frumoasă țară a cerbilor din lume". Lucrul acesta era menționat în reviste de specialitate germane ca „Wild und Hunt", „Deutsche Jagd" etc., în care se aduceau „cele mai mari elogii la podoaba coarnelor cerbului din Bucovina"[27]. Dezvoltarea deosebită a coarnelor la cerbi – până la 12 kg greutate – era pusă pe seama „raporturilor favorabile de nutriment"[28].

Până la sfârșitul secolului al XIX-lea, ocoalele cele mai renumite în cerbi erau: Solca, Codrul Voievodesei, Marginea, Putna, Frasin, Vatra Moldoviței și Argel[29].

Dovadă a acestor realități, menționăm că însăși împăratul Franz Iosif I, cunoscut ca vânător pasionat, a participat, cu ocazia vizitelor pe care le-a făcut în Bucovina, la vânătorile organizate în pădurile din zona Rădăuților.

Franz Iosif I a vizitat Rădăuțiul în 23–27 octombrie 1851, în 1–3 iulie 1855 și în 17 septembrie 1880, când a fost încartiruit în casa cu nr. 3 din Str. Eudoxiu Hurmuzachi.

În toamna anului 1851, la 22 octombrie, a ajuns la Rădăuți, Franz von Raymond, ca să pregătească încartiruirea pentru împărat și suită. Împăratul Franz Iosif I a sosit la Rădăuți în 23 octombrie 1851, însoțit de inspectorul Hergheliei, general de cavalerie conte Heinrich de Hardegg, pentru o vizită de 4 zile.

Despre șederea împăratului la Rădăuți au relatat, la vremea respectivă, două reportaje publicate în ziarul oficial „Wiener Zeitung", din 4 noiembrie 1851. Acestea sunt[30]:

„*Rădăuți*, 26 octombrie. Maiestatea Sa a vânat în pădurile de la Rădăuți în zilele de 24, 25 și 26. În afară de suita Maiestății Sale, au mai participat

[25] www.agvps.ro/istoria_organizarii.php

[26] *Die Bukowina. Eine allgemeine Heimatkunde*, [...], Czernowitz, Selbstverlag, 1899, p. 107–108.

[27] E. Botezat, *Potențialul cerbilor din pădurile Fondului bisericesc din Bucovina*, în „Bucovina forestieră", Cernăuți, 1943, p. 213.

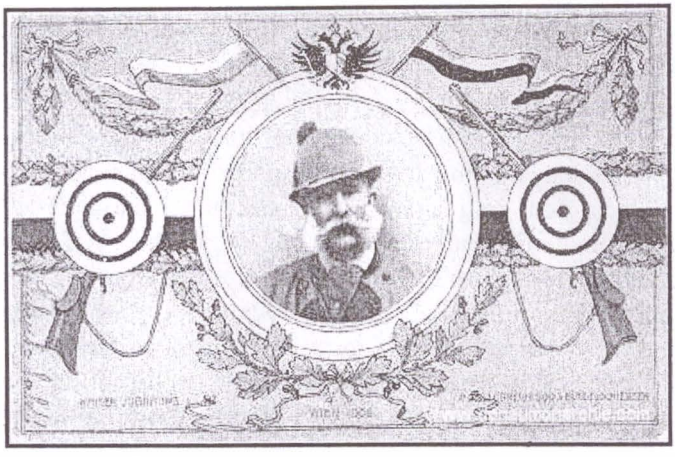
[28] R. Sperlbauer, *op. cit.*, p. 240.

[29] Radu Ichim, *Istoria pădurilor și silviculturii din Bucovina*, București, Editura Ceres, 1988, p. 89.

[30] Franz Wiszniowski, *Radautz die deutscheste Stadt des Buchenlandes*, München, 2. Auflage 1988, Verlag „De... p. 28–29.

BDD-A32523 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:47 UTC)

guvernatorul şi comandantul armatei din Galiţia, guvernatorul Transilvaniei, prinţul Schwarzenberg, contele Hardegg – care a condus personal vânătoarea – şi trei mari proprietari din Bucovina."



Împăratul Franz Josef I, în ţinută de vânător (1908).
Sursa: www.donaumonarchie.com

„*Cernăuţi*, 27 octombrie. Maiestatea Sa împăratul şi-a continuat călătoria de la Cernăuţi, ora 6 dimineaţa, la Rădăuţi. [...] Maiestatea Sa era însoţit, în afară de suită, de către Excelenţa Sa guvernatorul conte Goluchowski, Il-Sa prinţul Schwarzenberg, guvernator civil şi militar al Transilvaniei, Il-Sa prinţul Edmund Schwarzenberg, comandantul Armatei 4 şi Excelenţa Sa contele Hardegg, general de cavalerie şi inspector la Herghelia militară. După sosirea la Rădăuţi, Maiestatea Sa a vizitat Herghelia şi a luat apoi masa. Seara, a fost un spectacol cu dansuri şi cântece, cu acompaniament instrumental, ale diferitelor naţionalităţi din Bucovina, pe care Maiestatea Sa a binevoit să le aprecieze foarte mult. În 24, 25 şi 26 s-au organizat vânători magnifice la munte. Nobilimea şi clerul erau invitaţi la masă în fiecare zi. [...] La Rădăuţi, ca şi mai înainte la Cernăuţi şi la Sniatyn, Maiestatea Sa a binevoit să-şi exprime toată satisfacţia în legătură cu şederea în Bucovina."

Cuvintele rostite de împărat –„Die Bukowina ist ein schönes Land und hat gute Menschen"/„Bucovina este o ţară frumoasă şi are oameni buni"– au trezit un entuziasm general.

Cea de a doua vizită a împăratului a fost în vara anului 1855: „La 1 iulie 1855, ora 10 dimineaţa, a sosit la Rădăuţi împăratul Francisc Iosif I venind de la Cernăuţi, unde sosise în ajun. [...] După-masă, a plecat la vânătoare la Hardeggtal (Codrul Voievodesei) de unde s-a întors la ora 10 seara. La 2 iulie [...] împăratul a inspectat Secţia II a Hergheliei, plecând apoi la vânătoare la Codrul Voievodesei, unde a răpus un cerb «de mărime excepţională». Coarnele lui, cu 10 raze, se mai păstrează în vila imperială de la Bad Ischl, în Salzkammergut. După vânătoare,

BDD-A32523 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:47 UTC)

împăratul a oferit o masă la care au participat toți înalții oaspeți participanți la vânătoare. La 3 iulie a mai participat la o vânătoare la Codrul Voievodesei"[31].

În 11 februarie 1853, cei doi primari ai Rădăuțiului – Wenzel Hofmann (comuna germană) și Vasile Ilasciuc (comuna moldovenească) – s-au adresat Administrației provizorii a Bucovinei cu rugămintea de a aproba orașului o emblemă proprie. Cererea era însoțită de un desen și de o descriere a emblemei. Scutul emblemei era împărțit în patru. În diviziunea a treia, cu fond auriu, apare un cerb în goană – semn că Majestatea Sa apostolică a fericit târgul Rădăuți cu prezența sa preaînaltă, s-a milostivit să ia parte la vânătorile organizate și s-a îndurat să acorde târgului grația preaînaltă de a fi înălțat la rangul de oraș.

În urma propunerii făcute de Ministerul de Interne, la 26 octombrie 1853, emblema acordată orașului arăta astfel: pe un scut albastru, împărțit în două printr-o panglică negru-galben, se văd, în partea de sus un cerb cu coarne de aur, alergând spre dreapta, iar în partea de jos o iapă murgă, întoarsă spre dreapta cu un mânz orientat în direcția opusă, pe pământ verde, având în dreapta și în stânga, sprijiniți de marginile scutului, câte un snop de grâu. Scutul avea o ramă de aur cu ornamentații[32].

Și un alt membru al familiei regale, arhiducele Rudolf de Austria, în timpul călătoriei sale în Bucovina – „La 9 iulie 1887 a sosit la Rădăuți prințul moștenitor austro-ungar arhiducele Rudolf, a vizitat, printre altele, Herghelia și a plecat a doua zi dimineața la Lucina prin Câmpulung"[33] – a participat la partide de vânătoare, ocazie cu care „a împușcat, și anume pe Muntele Lucina, din o colibă, doi vulturi negri"[34].

Încheiem această parte a studiului nostru cu aprecierile lui de R. Sperlbauer referitoare la vânatul și vânătoarea din Bucovina la sfârșitul secolului al XIX-lea: „Dacă aruncăm o privire retrospectivă asupra raporturilor vânătorești ale Bucovinei, nu putem nega că Bucovina cuprinde în sine încă o bogată comoară de atracții vânătorești, că vânătoarea însă pretinde de la vânător jertfe de osteneli și greutăți, pe care numai puțini oameni le pot aduce, iar pe de altă parte nu trebuie de tăgăduit că problema vânatului în această țară recere ca atare încă în multe privințe o perfecționare vânătorească și că pluralitatea personalului vânătoresc are lipsă de o perfecționare corespunzătoare, spre a putea apoi întrebuința cunoștințele și experiențele sale pentru vânătoare în mod complet și rodnic"[35].

Publicăm, în Anexă, *Patentul împărătesc din 13 aprilie 1786*, urmând ca celelalte documente principale citate în text să le prezentăm într-un număr viitor al revistei „Analale Bucovinei".

[31] *Ibidem*, p. 32.
[32] *Ibidem*, p. 31.
[33] *Ibidem*, p. 34.
[34] R. Sperlbauer, *op. cit.*, p. 242.
[35] *Ibidem*,

BDD-A32523 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:47 UTC)

ANEXA

Patentul împărătesc din 13 aprilie 1786

Regulamentele de vânat din 1728 şi 1743 s-au modificat deja, prin diferite regulamente următoare, în multe privinţe şi nu mai sunt corespunzătoare actualelor noţiuni de drepturi de proprietăţi.

Ne simţim deci îndupleca ţi, de a deroga prin aceasta toate regulamentele tranzitorii emise în privinţa vânătoriei şi de a cuprinde în prezenta lege toate celea ce va putea fi potrivit pe de o parte de a susţine proprietarilor de vânătorii justa uzare a dreptului lor, pe de altă parte însă de a asigura culturei publice de pământuri fructele muncii sale contra chefului întrecut în vânat.

Toţi supuşii noştri precum şi toţi proprietarii de vânătorii vor observa deci exact prezenta ordinaţiune, nevoind noi să facem pe viitor vreo deosebire între domeniul nostru de vânat şi dreptul de vânat al proprietarilor privaţi.

§ 1.

Proprietarul unei vânătoare este îndreptăţit de a îngriji, în districtele lor de vânat, toate soiurile de sălbăticime cu răcituri şi esle de fân sau de a o hrăni de alta cu orice fel de nutriment. Lor le va sta liber de a prinde sau împuşca sălbătăcimea drept proprietate a lor ca şi fiecare animal domestic, crescut la o economie, în orice etate, mărime sau greutate, la orice timp precum le va fi cu voia şi a o întrebuinţa pentru propriul consum sau a o vinde.

§ 2.

Fiecare proprietar al unei vânătoare mari sau mici va avea libertatea de a plodi în păduri, lunci sau corciuri fazani, de a vâna iepuri şi alte sălbătăcimi pe teritoriul său cu câni, întrucât aceasta se va face fără a dăuna pe alţi proprietari de pământuri, la din contra proprietarul vânătoarei va fi constrâns să respundă îndemnizarea.

§ 3.

Porci sălbatici se vor putea ţine numai în parcuri închise şi bine asigurate contra eruperii. Aflându-se un porc sălbatic afară de parc va fi ertat fiecăruia şi la orice timp de a-l împuşca ca pe lupi, vulpi sau alte animale răpitoare sau de alta a-l aşterne la pământ.

Opunându-se proprietarii de vânătoare sau vânătorii, ei vor fi constrânşi să depună o amendă de 25 de galbeni şi de a îndemniza toată paguba pricinuită prin porcul erupt.

§ 4.

Fiecare proprietar de vânătoare este îndreptăţit de a se folosi în districtul său chiar şi în privinţa sălbătăcimii trecătoare de dreptul său de vânat şi de a prinde sălbătăcimea sau a o împuşca în tot felul posibil, precum i ar fi cu plac.

BDD-A32523 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:47 UTC)

§ 5.

O sălbătăcime rănită în propriul domeniu de vânat, care trece pe domeniul străin, n-are deci să se urmărească, ci va rămâne proprietatea posesorului de vânătoare unde s-a tras; el va putea dispune asupra ei ca şi asupra proprietăţii proprii.

§ 6.

A pune capcane şi reţele şi a face capcane de lupi se admite fiecăruia proprietar de vânătoare pe teritoriul său.

Spre evitarea oricărei pagube şi nenorociri însă, vor trebui aşezate semne, care se vor putea remarca şi cunoaşte lesne de fiecare.

§ 7.

Unde într-o pădure domeniul de vânat şi vrescăritul este proprietatea mai multor părţi diferite, va fi totdeauna consult, dacă între ambele părţi se va face o convenţiune şi dacă vrescăritul sau se va răscumpăra de tot de către proprietarul vânătorii sau se va lua în arendă. Voind însă să folosească proprietarul de vânătorii mici însuşi vrescăritul, el va fi obligat să se pună în înţelegere cu proprietarul domeniului sau cu vânătorii acestuia, pentru a se exercita comun cu acesta din timp în timp vânătoarea şi să se evite astfel paguba în domeniu.

§ 8.

Domeniul şi vrescăritul se vor putea, după bunul plac, vinde sau arenda. Însă ţărănimea sau burghezimea, căreia prin aceasta i s-ar da numai ocazia de a neglija gospodăritul şi industria, va fi exclusă de la aceasta.

Deci şi vânătoarele, pe cari le posed ca drept domenial oraşe sau târguri, vor avea să le vândă la licitaţie oferentului mai bun sau le vor arenda din când în când, la care licitaţii faţă de ceia cari au obţinut vânătoare ca cei mai buni ofertanţi, nu vor putea încăpe dreptul de substituire.

§ 9.

Fiecare este îndreptăţit de a folosi pădurea şi fânele sale conform existentei norme despre folosirea pădurilor şi nici unui vânător nu i se va admite de a strânge iarbă pe revirele împărăteşti, de a paşte vitele sau de a-şi însuşi lemnele uscate.

§ 10.

În privinţa mânărei vitelor în păduri şi lunci va rămânea la aceea ce s-a prescris în această privinţă în legile silvice. Pentru strângerea uscăturilor însă vor designa pădurarii boereşti supuşilor sărmani pădurile şi vor fixa în săptămână câteva zile, afară de cari nu numai că nu se va admite strângerea uscăturilor, ci nici nu se va suferi nimenea sub acest pretext în pădure.

BDD-A32523 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:47 UTC)

§ 11.

Oficiile cercuale vor băga de seamă ca proprietarii de vânătoare să nu plodească sălbătăcimea în dauna culturii generale şi au să constrângă fără cruţare conform normelor existente pe aceia la care vor observa o prea mare înmulţire a sălbătăcimii, de a reduce amăsurat starea sălbătăcimii.

§ 12.

Fiecare proprietar de pământuri este obligat de a scuti locurile sale, fie că se află ele în sau afară de păduri sau lunci, precum şi pădurile şi luncile sale prin zaplazuri şi garduri de orice înălţime sau prin şanţuri săpate contra năvălirii sălbătăcimii şi a daunei rezultate din aceasta.

Însă atari zaplazuri şi şanţuri n-au să fie întocmite pentru prinderea sălbătăcimii. În regiuni de pe lângă ape trebue să se facă portiţe în zaplazuri sau garduri tot la 500 de paşi, ca la inundări să se poată scăpa sălbătăcimea prin aceasta.

§ 13.

Fiecare este îndreptăţit să depărteze în orice fel sălbătăcimea de pe ogoarele, fânaţele şi vinaţele sale. Daunându-se la un atare prilej sălbătăcimea prin sărituri sau trecându-se chiar, proprietarul vânătoarei nu este îndreptăţit să ceară pentru aceasta o îndemnizare.

§ 14.

Pe semănături, pământuri semănate de orice fel şi înaintea strângerii strugurilor pe vinaţe, nu este iertat, nici proprietarului de vânat nici vânătorilor, de a vâna sub orice pretext sau de a urmări cu un căpău, chiar nici sub pretextul de a căuta ouă şi cuiburi de fazani şi păturnichi.

Încălcând un proprietar de vânătoare această oprire, el se va pedepsi cu 25 galbeni, pe cari îi va încasa oficiul cercual şi-i va da aceluia pe al căruia pământ s-a comis contravenţiunea.

Vânătorii comuni însă au să se pedepsească cu arest de 3 zile la primăria comunală.

§ 15.

Toate daunele de sălbătăcime, săvârşindu-se ele pe vânătorii erariale sau private, pe cereale, în vinaţe sau pe pomete, trebuie să se îndemnizeze sudiţilor conform daunei suferite imediat în natură sau în bani.

Deci toate asemenea pagube vor avea să se denunţe autorităţii în timpul când ele încă vor fi vizibile şi se vor putea aprecia. Autoritatea va preţui apoi paguba prin bărbaţi nepărtinitori din aceeaşi comună sau din comuna învecinată; pentru conspectarea a[illegible] se va raporta la oficiul cercual.

BDD-A32523 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:47 UTC)

La această conspectare, oficiul cercual are să coopteze la vânătoriile erariale pe proximul vânător împărătesc, la vânătoriile private pe proximul vânător boeresc al acestui district, va fixa paguba şi va constrânge pe aceia ce au s-o îndemnizeze la plată.

§ 16.

În genere, vânătoria n-are să împedece, ca spre promovarea culturii pământului fiecare, care posedă locuri pe domeniul de vânat domnesc sau privat, să le poată neconturbat folosi, deci să poată rădica pe acestea case de locuit şi de economie, să poată curăți fânațele de buruiene şi spini, să le poată cosi fără orice împedicare şi să pască la timp anumit vitele sale pe ele.

Numai la aceasta folosire a pământului n-are să se încalce nici legile silvice, nici legile siguranței polițiale.

Deci având a se ridica colibe, case sau alte edificii în lunci, păduri sau alte cătune depărtate de sate, va trebui ori şi când cerută încuviințarea conform normelor deja existente de la oficiul cercual.

§ 17.

Însă şi proprietarii vânătoriilor au să se ocrotească contra tuturor alterărilor drepturilor lor şi fiind periculoasă în multe privințe braconeria şi vânătoria corsară chiar şi siguranței publice, ele vor trebui combătute în tot chipul.

În acest scop se vor putea împuşca cânii cari vânează într-o pădure sau pe câmp de către proprietarul vânătoriei. Numai sub aceasta nu se înțeleg cânii pe cari păzitorii îi pot ține spre alungarea sălbătăcimii.

§ 18.

Nime n-are să se pripească pe o vânătorie străină afară pe şosea sau pe cărare cu trecerea, cu o puşcă, un capcan sau cu un căpău.

Culpabilii se vor aresta şi pedepsi.

§ 19.

Cine va afla o sălbătăciune care s-a străpuns sau s-a daunat singură şi se trece, el nu-şi va putea-o însuşi, ci va denunța aceasta proprietarului vânătoriei.

§ 20.

În genere, se va considera ca furt prinderea sau împuşcarea sălbăticimii de orice soiu, ca şi înstrăinarea ori-căreia altei proprietăți (averi).

Braconierii se vor considera deci ca alții furi, se vor trata de judecătorii conform legilor penale şi se vor pedepsi după cum va fi valoarea sălbătăciunii furate, de câte ori s-a repețit crima sau câte violențe s-au comis sau câtă pagubă s-a pricinuit la aceasta.

Acei braconieri însă, care nu-şi fac astfel o meserie, ci sunt prinşi o dată sau de două ori asupra faptului, şi cari au împuşcat numai specii mai mici de vânat, se vor pedepsi de autoritatea locală cu o pedeapsă corporală

BDD-A32523 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:47 UTC)

§ 21.

Cine se va dovedi de a fi ascuns un braconier cunoscut lui sau de a-i fi dat căpătâiu, se va aresta ca şi braconierul însuşi şi se va preda judecătoriei.

§ 22.

Asemenea se va pedepsi acela care cu ştiinţă a cumpărat carne de sălbăticiune de la un braconier şi se va dovedi în această privinţă.

§ 23.

Cine însă va descoperi pe un braconier, va primi 12 florini drept remuneraţie, pe cari va avea să-i plătească proprietarul vânătoarei.

§ 24.

Cel ce va prinde şi pe un braconier va primi 25 florini ca remuneraţie, care taglie asemenea va plăti-o proprietarul vânătoriei; lor însă li se vor cuveni şi amendele dictate încălcătorilor legilor de vânat în districtul lor. La ţărani însă nu vor încăpea amende, ci numai bătaie.

§ 25.

Nesupunându-se pe o vânătorie un braconier înarmat la provocarea vânătorilor şi se va opune, ei vor putea împuşca în el în scopul salvării lor proprii.

§ 26.

De alta se obligă toate autorităţile de a explora ca furi, a aresta şi a preda judecătoriei pe aceia cari pândesc neautorizaţi sălbătăcimi, o prind sau o împuşcă.

§ 27.

Fiind prepus motivat că s-a culcat o sălbătăcime în mod inadmis, proprietarii vânătoarelor se autorizează de a se adresa către autoritatea locală sau către primar, ca acesta să facă spre aflarea a *corpus delicti* eventual necesarele reviziuni în case. Proprietarilor de vânătorii însă le este oprit de a face propriu o vizitare, fie singuri sau prin vânătorii lor.

§ 28.

Proprietarii de vânătorii vor fi supuşi în această calitate şi în cazurile care se referă la prezenta lege de vânat, oficiilor cercuale, în cazurile justiţiare însă oficiului judiciar ordinar.

§ 29.

În genere, însă, vor veghea asupra observării acestei legi de vânat guvernul, oficiile cercuale, autorităţile şi vornicii şi vor pedepsi pe culpabili conform împrejurărilor concrete.

BDD-A32523 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:47 UTC)

§ 30.

Deci nici oficiul nostru vânătoresc nu va mai exercita pe viitor nicio jurisdicțiune asupra vânătoriilor private, ci vor purta numai controla supremă asupra tuturor vânătorilor noştri şi asupra vânătoarelor şi vor griji la aceasta pentru exacta observare a legilor de vânat.

Jagdwesen- und recht in der Bukowina (1786–1900)*

(Zusammenfassung)

Das Jagdrecht und die Jagdordnung bilden die Hauptbedingungen für jede Jagdtätigkeit und sind für das Feststellen der Rolle und Wichtigkeit des Jagdwesens, sowie für das Kennenlernen des Geistes einer Epoche von Bedeutung.

Unter der österreichischen Verwaltung steigert das Interesse an der Jagd in der Bukowina: es werden die ersten Vorschriften hinsichtlich des Wildschützens angenommen und man wird von der wirtschfatlichen Bedeutung der Jagd bewusst. Am 28. Februar 1786 tritt unter Josef II. die erste österreichische Jagd- und Wilschützenordnung in Kraft, die bis zur Mitte des 19. Jahrhunderts in der Bukowina gültig bleibt.

Nach der Revolution vom Jahre 1848 wurden mehrere kaiserliche Patente, Ministerialverordnungen und Landesgesetze erlassen, dadurch das Jagdrecht, den Gebrauch der Jagdwaffen, die Überwachung der Jagdgebiete durch ein Jagdpersonal, die Schonzeit des Wildes, die Einführung der Jagdkarten, die Bedingungen des Wildhandels u. a. festgesetzt wurden.

Im 19. Jahrundert wurden in den über 586 Jagdgebieten große Treibjagden gegen Hoch- und Rehwild besonders im Herbst veranstaltet, an denen bekannte Persönlichkeiten aus Deutschland, England usw. teilnahmen.

Franz Josef, der selbst als leidenschaftlicher Jäger bekannt war, nahm an den in den Wäldern um Radautz im Oktober 1851 und im Juli 1855 organisierten Jagden teil.

* Tradu

BDD-A32523 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:47 UTC)